

הרב עובדיה יוסף

בענין קניית ברטימי הגרלה

ענף א – בדין משחך בקוביא

בשאין זה תלוי בידו כלל לא מקרי אסמכתא, וכדפרשי".

עוד הביאו התום' מר"ת שכ' דלulos נם דבר שאין תלוי בידו כלל הוא אסמכתא, ומ"מ משחך בקוביא ל"ה אסמכתא, בין דשנים הם כל א' וא' מKENI לחבריה, מינוrai ע"י מרווה ע"י איזה למKENI בהחיא הנאה גמר ומקני לחבריה. ע"ש. אבל הקשו ע"ז מדאמר' ב"מ דף מו ע"ב בערבותן לדין אסמכתא, והרי התם هو ג"כ דבר התליוי בשניהם. ובთום' ב"מ דף עד ע"א סדר' הכא הביאו שר"ת חזר וביאר בספר הרישר דשאני משחך בקוביא דאדעתא דהכי קא עבדי שירוחיו זה את זה. ע"ב. וכ"כ בה"ר המב"ן ב"ב דף קפסה ע"א דשאני ההיא ערבותן ששניהם רוצחים בקיים המקות, משא"כ במשחך בקוביא. וחובא ב"ב סי' רז סכ"א. וע"ע ב"ב סי' סוף סי' זה"נ צ"ל לדעת הרשב"א ב"ב דף קפסה ע"א שבכתב שבכל אופן שרווחה בקיים המעשה ל"ה אסמכתא. ולפ"ז י"ל שבמשחך בקוביא מתוק שבכל אחד רוצה לקנות גמר ומקנה, וכסבירת ר"ת. ע"ש. ובב"י בסוף חסימן מחודשות סמ"ו כתוב כדייק מהרשב"א בתשובה ח"ג סי'

א. אסמכתא בדבר שתליוי בידו
במשנה סנהדרין דף כד ע"א תנין, ואלו הן הפסולין המשחך בקוביא וכו'. ובגמרא אמר רמי בר חמא משום דזהה אסמכתא. רב ששת אמר כל כי האינו לנו לאו אסמכתא היא, אלא לפי שאין עסקין בישובו של עולם.icia בין יהיו דגמר אומנותא אחריתיו וכו'. ופרשי' בדעת ר' ששת, דהכא לא סמיך אמרדי דהא לא ידע אי נצח או לא, ואפ"ה אתני, ש"מ מספיקא אתני גמר ומקני. ע"ב. וכן ביארו התום' ד"ה כל דברון שאין זה תלוי בידו כלל גמר ומקני, ולכן ש"מ מהגמ' ב"מ דף עד ע"א דאמר' להיפך דכל היכא שאין הדבר תלוי בידו הוא אסמכתא, דשאני התם שהדבר תלוי בידו ג"כ. וכן מבואר מהגמ' להלן דף כה ע"א דאמר' ומפריחי יונים, יציריכא, دائ תולה בדעת עצמו התם הוא שלא גמר ומקני דאמר קים לי בנפשאי DIDUNA טפי, אבל תולה בדעת יוננו אימא לא. ואי תנא תולה בדעת יוננו דאמר בנסחא תלייא מילתא ואני ידענא לנוקשי טפי, אבל תולה בדעת עצמו אימא לא. ע"ב. וכן מבואר מדברי הגמרא דכל היכא שהדבר תלוי בו הר"ז אסמכתא, אבל

שבסנהדרין אמרין דהיכא שהדבר תלוי בידו هو אסמכתא, ומайдך בבבא מציעא אמר' ליהיפך שבאו אמר אם אובייר אשלם במיטבא לה' האסמכתא, כיון שהדבר תלוי בידו. ותרין שבכל אופן שעשה קניין על ספק הוא האסמכתא, וכדאמר' ב"מ ס"ו: כל דאי האסמכתא. ושאני באומר אם אובייר אשלם במיטבא שחיב לשלם מתק"ח ולא מעיקר הדין. ע"ש. ולפ"ז בעל ברחך צ"ל שלדעת ר' ששפת משחך בקוביא לה' האסמכתא, כמו שביאר ר' דשאני דבר התלי בשתנים שארעתא דהכי עברי שירוחו זה את זה. אבל לא מצי' לפירושי בראשי ותוס' שבאופן שהדבר לא תלוי בידו כלל גמר ומקני, שהרי לפ"ד רה"ג אין חלק בו, אבל נונא הוא אסמכתא. ובכ"ב הב"י ס"י ר"ג, עמי נז בנד"מ שלדעת רה"ג והרמב"ם בכל נונא שעשויה קניין ספק הוא אסמכתא, ואין חלק בין דבר שתלי בידו או לא, גם בתולה התנאי בדעת שכגדו הוא אסמכתא. ע"ש.

ב. דעת הרמב"ם בדין זה
ובאמת הרמב"ם פ"ז מהל' גוילה הי' כתוב וו"ל, המשקין בקוביא הר"ז גול מדבריהם, אע"פ שברצון הבעלים לכת, הוואיל ולכה ממון חבירו בחנם דרך שחוק והטל הרי זה גול. והמשחך עם הגוי אין בו איסור גול, אבל יש בו איסור עסק בדברים בטלים, והוא שאין לו אומנות אחרת. ע"כ. ובמניג' משנה תמה ע"ד הרמב"ם דהא משמע בסנהדרין דההיא אוקימתא דאמר

ס"ג שבכל אופן שמתנה בדוקא על הרוב הוא רוצה בקיים המעשה, ודוקא-CS קשווים את עצמו הוא אסמכתא. וא"כ בלא"ה יש ליישב היה דמשחך בקוביא שהוא אומר בדוקא אם תרואה לתול, ול"צ לิดח בסבירת ר"ת. ע"ש.

והביא עוד הבית יוסף ס"י ר"ז סכ"א מהמרדכי ב"מ ס"י שכג שטי' הקו' ע"ד ר"ת מערבון, דיל' שאיה"ג קונה לדעת ר' יהודה בנגד ערבותנו. ותרתי בעי' לא נזים ובידו. ע"כ. ולכארה כונתו שבדבר התלו בשנים דמי לתנאי שאין בו נזמא, אבל אכתי בעי' שהיה תפום בדבר עכ"פ, ולכן קונה בנגד ערבותנו. וזה ייל' במשחך בקוביא דחשי' בתפוס, כיון שהם משחכים ע"ג דף הקני' לשנים. וכמו שיתבאר להלן אותן יב]. ולפ"ז מבואר כד' העורך השלחן סכ"ב שבדבר שתפוס ומתנה בדבר שיש בו גומא הוא אסמכתא. ע"ש. אכן בדרכי משה סק"ח פירש ד' המרדכי באופ"א, שבערבון הויא אסמכתא, ע"ג שהוא תלוי בין שנים, כיון שהדבר תלוי בידו, משא"כ משחך בקוביא שאין הדבר בידו כלל. ע"ש. ולפ"ז מבואר שלדעתו זו דבר שתלי בידו הוא ריעותא לדין אסמכתא, ולהיפך מד' ר"י. וכן הביא הרמ"א סוף סי"ג לדעה זו. וכמו שביאר הסמ"ע ס"ק לד. ע"ש. והשתא ייל' שהמקור לדעה זה מהמרדכי שהוא בדרכי משה.

אכן הנמק"י בב"מ דף מד ע"א הביא מרה"ג שנ"ב נתקשה בקי' התוס',

התיר ליקח מהגוי, ובמו שביאר הנר"א. ואילו נקטה דחויה אסמכתא, אמא קרי ליה שלוקח מרצון הבעלים, והרי אמר" שבסמכתא לא גמר ומקני, וא"כ לא חשב שיש להם רצון שיקת, אלא הר"ז מכך שנעשה בעל ברחו. ואולי יש לומר דעת"ג שבסמכתא לא קנייא, ולא גמר ומKENI, מ"מ היינו טעם בין שאין רצונו להקות לבב שלם, אבל אבותי אייז' שהשוב שלוקח שלא מרצון הבעלים, אבל לעולם פסק ברמב"ח דמשחק בקוביא הר"ז אסמכתא ועובד משום גול. ובזה יש ליישב ג"כ משה"ק בעורך השלחן סכ"ג אמא כתוב הרמב"ם דחויה רק אבק גול, והרי אסמכתא לא קנייא מה"ת. ע"ש. והשתא י"ל דמלול מקום אייז' דומה ליגול את החנית מיד המצרי.

וכ"ב בגין יש"מע" א' אותן קצת בביואר ד' רשי" בשבועות מג. ד"ה משחק שכח רמשחק בקוביא גולן דרבנן הוא, דאמר" אסמכתא ל"ק, אבל מדאוריתא לאו גולן הוא. ע"ב. וכונתו שאין זה איסור גול מדאוריתא, ולכן אין פסול עדות, אבל מעיר הדין אסמכתא לא קנייא מה"ת, כドומכה מהא דאמר" דעתמא דר' טרפון בנזירות הו"י משום אסמכתא. וכן הוכיח הקרן אורה נדרים דף בה ע"ב. ע"ש. ועוד יש לבאר לפ"ד התוס' בסנהדרין דף כד ע"ב ד"ה ואלו שימוש בקוביא הר"ז גול מדבריהם גם לד' רמי בר חמא דה"ל אסמכתא, בין שאין סבור לעשות איסור. ע"ש. ומובה מהר"ם שלענין פסול עדות יש לדון אם נתכוין לאיסור דוקא, ובdaemon" לא תחמוד לאינשי בלבד דמי משמע, ולעולם

אסמכתא הוא ולא קנייא, אידחיה, וכייל' בר' שש תדאמר כל כי האי גונא לאו אסמכתא היא, דהא מדעתיה קא יהיב ליה. והטעם שהם פסולין לעודם מפני שאין עוסקין בישבו של עולם ובנון שאין לו אומנות אלא הוא. ולא שני גוי ולא שני ישראל. וא"כ מניין לנו שהוא גול מדבריהם במשחק עם ישראל. וכו'. ע"ב. ומובואר מדברי המ"מ שהרמב"ם פסק כד' רמי בר חמא שהמשחק בקוביא هو אסמכתא. וכ"ב הכסף משנה הי"א שהרמב"ם פסק ברמי בר חמא, ולכן אסור לשחק עם היישר אל בכל גונא, ודוקא בני מחלkinן אם יש לו אומנות אחרת. ע"ש. ובנרא"א סי' שע סק"ז ביאר דעת"ג שנול הגוי אסור, שאני הכא שהוא נותן לו מדעתו, ובדקיו"ל ב"מ ע: שמותר ליקח ריבית מהגוי, אע"ג דאמר" בב"מ דף סא ע"א דחויה כמו גול. ע"ש.

ומ"מ מובואר שהרמב"ם פסק ברמב"ח, ובפרשיות היינו מובואר לעיל מהב"י, שלדעת הרמב"ם כל דאי הי אסמכתא, ולא ס"ל לחבר בר' התוס' בין בידו או לא, ולכן י"ל שימוש בקוביא ג"כ הי אסמכתא. וכ"ב בעורך השלחן סכ"ג. ע"ש. אבל הרמב"ן והתוס' פסקו להלכה בר' שש תשתמש בקוביא ל"ה אסמכתא, ומהאי טעם בתבו דכל היכא שתולה בדבר שאין בידו או שהוא תלוי ביד אחרים ל"ה אסמכתא גמר ומקני, דומיא שימוש בקוביא. ע"ש.

אכן יש לדקדק בל' הרמב"ם שכח דעת"פ ש"ברצון" הבעלים לך וכי. ולכן

מדבריהם. ע"ש. אכן בשו"ת הרדב"ז ח"ז סי' עג כתוב דלעולם יש לומר שהרמב"ם פסק כד' רמב"ח דהוי אסמכתא, כדמותה מראמי" בסנהדרין דף כו ע"ב אמר אלעור הלכה בר' יהודה. הלכה מכלל מדרבנן פליני. וכן מוכחה בשבת דף קמט ע"ב שאסור לעשות נורל משום משחק בקוביא. ומайдך נראה אלא בשאיין בר"ש שאינו פסול לעודות אלא פליג ע"ד לו אומנות אחרת, כדמותה מריב"ל ור' יוחנן דאמרי שר' יהודה לא פליג ע"ד רמב"ח. והיינו טעםא כיון שהוא סבור שבheitרא קא עbid אין לנו לפולו מטעם נזל בלחו. אלא אמרי דכין שבאיין לו אומנות אחרת, תלי' שמסתמא יודע שהוא גול, וא"ז רק מטעם שאינו עוסק בישבו של עולם. אכן רשותי פ"י שבאיין לו אומנות אחרת, מוכחה שאינם יראי חטא, ולכון פסול לעודות. אבל הרמב"ם ס"ל דו מנין לו, ולכון פירש בניל. עכ"ד. ומבואר מדבריו כמ"ש התוס' שנם לר"ש משחק בקוביא פסול לעודות רק מדרבנן, כיון שאינו סבור לעשות איסור.

וכ"כ בביביאור הגרא ס"ס רג דלעולם סבירא ליה לרמב"ם כד' רמב"ח שימושחק בקוביא هو אסמכתא. (וכדמוכחה מהראיות שהביא הבס"מ). אבל במה שס"ל לרמב"ח שהוא נפסל לעודות רק מדרבנן, בזה לא קייל בותיה, כדמותה מריב"ל ור' יוחנן. ולכון צ"ל שאיה"ג הוא נפסל לעודות רק בשאיין לו, אומנות אחרת, משום דהוי רק אבק גול, וביעיל שהוא מתרפנס ממנו. ולכון ס"ל

"יל שמעיקר הדין עבר על איסור גול DAORIYTHA. וכן יש לפרש בד' רשב"י. עכ"ד. ועי' בשד"ח מע' א' את רמו שהביה מארעא דרבנן אותן עא שהוביה מרשב"י בשבועות שאסמכתא קנייא מה"ת. [וכ"כ הנציב בהעמק שאלת מקץ אותן לא. ע"ש]. ושוב כתוב דיש לדוחות הראה מרשב"י דמיiri לענין משחק בקוביא, וא"כ "יל כסבירת ר"ש דלאה אסמכתא כלל, ולכון גם לד' רמי בר חמאת היל אסמכתא רק מדרבנן. משא"כ בשאר אסמכתא "יל שליך מה"ת. וכן מוכחה מהנדון לענין אסמכתא בהקדש, ואי אסמכתא לא קנייא רק מדרבנן, פשוטא שחכמים לא יפקיעו את בח ההקדש. ע"ש. ועי' בש"ך סי' רוזק יה שנקט בפתרונות דאסמכתא לא קנייא מה"ת, ודלא בהב"ח סי'ת. ועי' בקצת"ח סק"א, ובנתיבות סק"ק מו. ע"ש.

ג. בדרכי הרמב"ם בהל' עדות ובזה יש לבאר נ"כ ד' הרמב"ם בהל' עדות פ"י ה"ד שבtab זו"ל, וכן כל העובר על גול של דבריםם הרי הוא פסול מדבריהם וכו'. וכן המשחק בקוביא והוא שלא תהיה לו אומנות אלא היא, הויאל ואני עוסק בישוב העולם הרי"ז בחוקת שאוכל מן הקוביא שהוא אבק גול. וכו'. וכן אלו פסולין מדבריהם. עכ"ב. והקשה המ"מ בהל' נזילה דא"כ מבואר מרד' הרמב"ם שהלכה בר"ש, דאינו פסול בשיש לו אומנות אחרת, וכדאמרי בגמ' שזו הנק"מ בין רמב"ח לר"ש. וא"כ איך פסק הרמב"ם בהל' נזילה דהוי גול

ובדעת רmb"ח. עוד אמרי שם על המשנה Mai מפְרִיחֵי יוֹנִים וּבָוֹ. ומזכרי' לחו בדיון אסמכתא. ומוכח שהלכה ברמי' בר חמא דמשחק בקוביא هو אסמכתא. ומוכח מא"ז דקייל' ברmb"ח משחק בקוביא هو אסמכתא. ומאריך לא מצינו מי שנחلك ע"ד ריב"ל ודו"ה יוחנן שר' יהודה לא פליגן ע"ד ת"ק, ודוקא' בשאיין לו אומנות אחרת פסול לעדות. ולבן צרייך לומר רמתני' מיררי' במשחק עם הגנו, ואנו איינו פסול אא"ב אין לו אומנות אחרת, כיון שאין איסור גול במשחק עם הגנו. ובזה מבואר ד' הרמב"ם שכח דכיוון שאין לו אומנות אחרת הרי'ז' בחוקת שאוכל מן הניל, והיינו דמיררי' במשחק עם הגנו, וא"ב כיון שאין לו אומנות אחרת, הרי' הו' בחוקתamesהgame גם עם ישראל ומילא הוא עובר על גול, ואע"פ שלא ראניהו סתמו כודאו. ועוד יש לפרש דלו"ל מיררי' במשחק עם ישראל, אלא דבריש לו אומנות אחרת, יתכן שאינו משחק במעטות, אלא רק להעביר את השעה, וא"ב לא נפסל בכך לעדות, אבל כיון שאינו לו אומנות אחרת, סתמוameshak'game' במעטות ג"כ, כיון שהוא מתפרנס מכך, ונמצא שעובר על גול, ולבן פסול לעדות. עכ"ד.

ד. משחק עם הישראל, ויש לו אומנות אחרת אי פסול לעדות
ובואר מ"ר' הבס"מameshak'game' בקוביא הוא אסמכתא, והרי'ז' גול גמור, ונפסל לעדות בכך, וכראמרי' בגמ' להדייא שלרmb"ח נפסל לעדות גם כשייש לו

לרmb"םameshak' עם הגנו כשר, כשייש לו אומנות אחרת, כיון שלא שיק' אצלו איסור גול באסמכתא, כיון דהוי ברכzon הבעלים עכ"פ. אבל לדעת הרא"ש פסל' לעדות בכל אופן שאין לו אומנות אחרת, כיון דס"ל בר' ששת שפсол ממשם שאינו עוסק בישבו של עולם. עכ"ד. ובפשתות בונתו כמ"ש הרמ"א סי' לד ס"ג בשם התוס' ב"מ גבי שטר שיש בו ריבית, שבאיסור דרבנן אינו פסול לעדות אא"ב הוא נהנה ממנו. ע"ש. משא"ב בעובר על איסור תורה לא אכפ"ל אם הוא נהנה מוה או לא, אלא גוף העשה פסולו לעדות.

אבל בכספר משנה בהל' עדות כתוב וות"ד, דבגמ' סנהדרין אמרי' שלרmb"ח הרי' הוא פסול לעדות גם כשייש לו אומנות אחרת, כיון דאסמכתא לא קנייא, וא"ב צ"ב בר' הרmb"ם מנ"ל לפוסלו דוקא' בשאיין לו אומנות אלא הוא, והרי' בהל' גוילה פסק לרmb"חameshak'game' בקוביא הוא גול. ולבן יש לבאר דהנה בוגרמא שבת קמطا' אמרי'מנה' נדולה בנגד קטנה אף בחול אסורameshak'game' דראי' בר' יהודה דס"לameshak'game' בקוביא הוא אסמכתא. אבל והוא דוחק דסתמא תלמידא אמר הבי בפשיטות ולא חולק. וכן מוכח מר"ח כב.ameshak'game' בקוביא פסול ממשום גול. וכן מוכח מדאמרי' בסנהדרין דף כו ע"ב א"ר אלעזר הלכה בר' יהודה, ומדאמר הלכה מכלל דפליגני, אלמא לדעת רבנן גם ביש לו אומנות אחרת פסול לעדות.

גול, אבל לעולם במשחק עם היישראלי בנסיבות פסול לעדרות גם בשיש לו אומנות אחרת, ושפир פליג ע"ד הרא"ש שבכל גונא אינו פסול לעדרותআ' אין לו אומנות אחרת. ושפир מדורדקין ד' הטוש"ע בד"ז. ובכ"ב בשלטי גברים סנהדרין דף ד' ע"ב ובבאר הגולה סי' לד סט"ו. ע"ש.

יש לו ממון אחר בלבד אומנות אחרת ע"י בטור סי' לד סכ"ו שכתב שלפי דבריו הרמב"ם, אם יש משחק בקוביה ממון אחר שאוכל ממנו אינו פסול לעדרות, אבל לד' הרא"ש דהוי מטעם שאינו עוסק בישובו של עולם, פסול לעולם. וביאר הב"י שהטור מיררי באופן שיש לו ממון אחר, ומה שמרוחה מהקוביה אינו אוכל אלא חור ומשחק אותן, או מצניעו, ובכח"ג אינו פסול לעדרות לדעת הרמב"ם. ע"ש. אבל בכס"מ בהל' עדות כתוב שאינו מבין ד' הטור בד"ז, הרמב"ם כ' שהוא פסול לעדרות כיון שנחנה מן הקובייה, וא"כ מה אכפ"ל אם יש לו ממון אחר ג"ב. ע"ש. ולכארה צ"ב שחרי בב"י ביאר שהטור מיררי באופן שאינו אוכל מהקוביה ג"כ, כיון שיש לו ממון אחר, וכך לא אכפ"ל במה שאין לו אומנות אחרת, שחרי לד' הרמב"ם עיקר פיסולו לעדרות תלוי במה שנחנה מהגוזל. ובלא"ה יש להבין בדי הב"י במ"ש שהוא "הורר ומשחק" בנסיבות שמרוחה, ולכארה "אוכל" את המעות, כיון שהוא נהנה בזה, ומה אכפ"ל כיצד הוא משתמש בו, אם הוא אוכל ממנו ממש,

אומנות אחרות. והרמב"ם בהל' עדות מיררי באופן שאינו עבר משום אסמכתא, כגון משחק עם הגוי, או משחק ללא מעות. וכן נראה מד' הטור סי' שע ס"ז שכתב שלדעת הרמב"ם משחק בקוביה אסור משום גול, ופסול אפילו יש לו אומנות אחרת, ורק במקרים עם הגוי פסול ודוקא כשהוא לו אומנות אחרת. אבל לד' הרא"ש גם במקרים עם היישראלי אינו פסולআ' אין לו אומנות אחרת דהלי בר' ששת. וביאר הב"י שם שכן מוכח מהגמ' שלרמב"ח משחק בקוביה אסור משום גול, וכך פסול לעדרות בכל גונא, ודוקא לעניין משחק עם הגוי שכתב הרמב"ם שאין בזה איסור גול, יש להלך אם יש לו אומנות אחרת או לא. ע"ש. ובכ"ב בש"ע סי' שע ס"ג שלדעת הרא"ש המשחק עם ישראל אינו פסולআ' אין לו אומנות אחרת, ודלא כרמב"ם שפסלו בכל עניין. ע"ש.

והנה בביאור הנר"א ס"ס רג כתוב שדברי הטוש"ע בס"י שע איןן מדורדקין, שהרי מפורש בד' הרמב"ם בהל' עדות שאינו נפסל לעדרותআ' אין לו אומנות אלא הוא, וא"כ לא נחلك ע"ד הרא"ש בד"ז. ע"ש. והנרג"א אוזל לטעמה שביאר בד' הרמב"ם בהל' עדות דמיiri גם במשחק עם היישראלי, ומ"מ אינו פסול לעדרותআ' הוא נהנה מהגוזל, כיון דהוי רק אבק גול, וא"כ נמצא שלענין פסול עדות אין מה' בין הרמב"ם לרא"ש. אבל לפ"ד הכס"מ בהל' עדות הרמב"ם מיררי דוקא באופנים שאין לדון בהם משום

בשבת קמطا: ד"ה זה. ע"ש. וכ"כ בשוו"ת המבי"ט ח"א ס"י עח ומהרשד"ם יו"ד ס"ס פד. ובב"ח ותומים ס"י לד. ובלח"ט בהל' עדות. ע"ש. ולפ"ז מבואר הימב לשון הרמב"ם בהל' גזילה שברצון הבעלים לקחת, ומשמע דל"ה מטעם אסמכתא כלל, אלא הרי"ז איסור דרבנן בעלמא, דדמי לנול, כיון שבא לידי בשחוק והיתול, ודלא בשאר מו"מ. ולפ"ז כתוב בחסדי דור שנחרין פ"ח ה"ב שימוש שמשחק בקוביא אסור משום גול נס בשאותר מעכשיו, כיון שאיז"ז איסור מטעם אסמכתא כלל. ע"ש. וכ"כ בעירך השלחן סכ"ג דרhomב"ם מיררי באופן שאמר מעכשי, שאין בו חסרון ואסמכתא, ואכתי אסור מכל מקום מדרבנן כיון שבא לידי בדרך שחוק והיתול. עכ"ד. אכן זדו דלא מבואר מהמ"מ והבס"מ שהרמב"ם הכא פסק ברמ"ח שימוש בקוביא هو אסמכתא.

אמנם בשוו"ת הרדב"ז ח"ו ס"י עג כתוב שלא מצין לומר שהרמב"ם פוסק בר"ש, ומ"מ אסור משום גול מדבריהם, שחריר ר' ששת אמר להדייה בגמ' כל כי האי גונא לאו אסמכתא היא. ע"ב. ולכוארה לפ"ד האחידונים הניל' לך"מ קו' הרדב"ז, דשפир לד' לאסמכתא בכח"ג, ומ"מ הרי"ז אסור מדבריהם משום שלוקח ממון חבירו בדרך שחוק והיתול, ושפיר יתכן לומר כן בר' ר"ש. אבל מהרדב"ז נראה דס"ל בפתרונות בר' הרמב"ם שכנותו לאיסור גול גמור משום הדברי אסמכתא, וכמ"ש הכא עובר כמו שתבהיר לעיל אותן ב' בדעת

או שימוש בזה. ולכוארה זה תלוי בדברior ד' הרמב"ם שלפ"ד הכס"מ כיון שאין לו אומנות אחרת, תלי' שהוא משחק עם היישראלי, או שימוש במעות, וא"כ אין נפק"ט כלל במה שאינו משתמש במעות שמרויה מהקוביא, ואוכל מממון אחר, דאכתי כיון שאין לו אומנות אחרת יש לפוסלו לעדות. אבל לפ"ד הנר"א הביאור בד' הרמב"ם דבע"י שיחנה מהאסמכתא, כיון שהוא רק גול דרבנן ואין נפסל מצד עצם המעשה, א"כ שפיר י"ל כמ"ש הטעור, דבאופן שהוא אוכל מממון אחר, אינו נפסל לעדות במה שימוש בקוביא, ואפילו שאין לו אומנות אחרת. ובזה מובן ג"כ מ"ש היב"י דאפשרו שחזור ומשחק במעות הללו, אינו נפסל לעדות, כיון שאיז"ז החשוב הנאת הנוגע מהגול כדי לפוסלו לעדות.

ה. משחק בקוביא הוא גול דרבנן ובנרג"א ס"י לד ס"ק לא פירש بعد אופן לד' הרמב"ם בהל' עדות, כמ"ש הסמ"ע שם סק"מ והט"ז שם שלulos הרמב"ם פסק בר' ששת שימוש בקוביא לד' אסמכתא, אלא שנם לפ"ד ר"ש הרי"ז אסור מדרבנן מטעם אבק גול, כיון שהממון בא לידי בדרך שחוק והיתול, ובdrmoch מהראיות שכתוב הכס"מ, ולכון סבירא לייה לרmb"ם שדווקא בשמתפרנס מהקוביא פסול לעדות, כיון דהוא גול מדרבנן. ובמ"ש הרמ"א ס"י לד ס"ג. עכ"ד. וכ"כ בח"ז בסנהדרין כו' שנם לר"ש מ"מ משחק בקוביא עובר משום גול מדבריהם. ע"ש. וכ"כ המאיiri

בו. ואיזו אלא כמשחק בקוביה. ע"ש. וחובה בש"ע סי' רט ס"ב. ונראה מדבריו דמשחק בקוביה לא קנה מטעם שלא גמר ומנני, ובדין אסמכתה, אבל אי היו מושום שבא לידי בשחוק והחול, אייז שיקל לדין המוכר דבר שאין מסוימים. וכ"כ הסמ"ע סי' רט סק"ב דהמשחק בקוביה הוא אסמכתה, ויש בו מושום גול. וכותב הש"ך סק"ב שדבריו שכאן סותרים למ"ש בס"י לד וס"י שע שלדי הרמב"ם אייז אסור מטעם אסמכתה כלל. ואכן מהגר"א בס"י לד נתבאר שם לד' הסמ"ע שם هو מטעם אסמכתה, אלא שאיז חשוב גול גמור אסמכתה, והוא רמ"ח. וכותב הש"ך, והעיקר בדבריו שלשם, ובמו שביאר הטור בס"י רז סי' ז דמשחק בקוביה אין הדבר תלוי בידו כלל, ולבן לה אסמכתה. ומה שכותב הרמב"ם לדמות דבר שאין מסוימים למשחק בקוביה, אין הכוונה ללמידה דין זה ממש, אלא ר"ל שאיז מכר כמו משחק בקוביה, אבל לעולם הוא מטעם דלא סמכת דעתיה, ומושום שהיה סבור שהיה כך וכך לפי אומד דעתו, משא"כ במשחק בקוביה שאין הדבר תלוי בידו כלל, לבן לה אסמכתה. עכ"ד.

ז. דעת השלחן ערוך בדיון משחק בקוביה

והנה השלחן ערוך סי' רז סי' ג פסק כדעת הרמב"ם שבכל אופן שעשויה קניין בספק הוא אסמכתה, ולא חילק בין דבר התליין בידו או שיש בו גונמא. ע"ש. ולפ"ז צריך להיות הדין שגם משחק

הרמב"ם שס"ל דכל דיוי אסמכתה, ולא אכפ"ל במה שאין הדבר תלוי בידו כלל.

ועי' בביבור הגר"א בסנהדרין דף כד ע"ב שכותב שלרמב"ם לא נרשי' בד' ר"ש "כל כי hei לאו אסמכתה היא". ע"ש. ומבואר מדבריו שמיישב כמו שר"ל הרדב"ג, שנג ר"ש מודה שיש בזה איסור גול מדבריהם, מטעם דהוא אסמכתה, וכל מחלוקתם הוא רק לעניין עדות, שלדי רמ"ח הרי"ז דומה לשאר גול בعلמא, אבל לר"ש הרי"ז אסור רק מטעם דעתו לנול. ואולי תלוי בנדר אסמכתה אי אייז חשב קניין כלל, או דהוא חסרון בסמ"ד גרידא. ועי' בנתיבות סי' רז ס"ק טו. ודוקן. ולבן ס"ל לר"ש שאינו נפסק לעדות מש"ה לחודא, אלא דוקא כשהאין לו אומנות אחרת. והגר"א אוזיל לטעמה כמו שכותב בס"י הרמב"ם פסק בר"ש, ודלא כמ"ש בס"ס רג. ע"ש. אכן השתא נתבאר שולדעת הגר"א הרי"ז אסור מדרבנן מטעם אסמכתה, ולא מושום שחוק והיתול גרידא, כמו שנראה בפתרונות מד' הסמ"ע.

ו. בדיון מוכר דבר שאיןנו מיפויים עוד כתוב הגר"א ס"ס רג להוכיח כד' הכס"מ שימוש בקוביה אסור לדעת הרמב"ם מטעם דהוא אסמכתה, ממ"ש הרמב"ם פ"ג א ה"ג שהמוכר לחברו דבר שאינו מסוימים לא קנה, שלא סמכת דעתו של לוקח, שהרי אינו יודע מה יש

"יש אומרים" לדעת הרמב"ם ורא"ש שהתיירו משחק בקוביה. ובכל דוכתא קייל' הל' כי"א בתרא. ובפרט שהביא לד' הרמב"ם בל' יחיד, ואח"כ סימן בל' רבים. ונראה מדבריו שנקט לדינה כהרא"ש. אכן אכתי תקשי ממש"ג בד' הש"ע שם"ל כד' הרמב"ם שבל דאי הי אסמכתא, והג' במשחק בקוביה. וכן נתבאר מדבריו באוח' וו"ד שמשחק בקוביה הוא גול. ואולי ייל' שלא חשב בכח'ג כדין מחולקת י"א וו"א, כיון שבסעיף ב' הש"ע סתם בדעת הרמב"ם, וא"כ דמי לסתם וו"א, דחל' כתמת. ואע"ג שבס"ג הביא לד' הרמב"ם בשם יש מי שאומר, מ"מ כבר סתם לדינה בותיה בס"ב, וכתבו בל' זה, כיון דעת פ' הוא דעת יחידאה, וכדמץינו בכ"ד שהש"ע כותב בל' זה כשלא מצא סברא זו בשאר הפסיקים, אבל אייז' הברה שלא נוקט כן לדינה. ווע"ע ביב"א ח"ז' ח"מ ס"י ו' סק"ג שכabb בפרשיות שהש"ע בס"י שע פסק בהרמב"ם שהמשחק בקוביה אסור מושם גול דהוי אסמכתא. אכן נראה מותוך דבריו שפי' לד' הש"ע שם דמה שהביא בס"ג לדעת החולקים הינו רק לעניין פסול עדות, ולפ"ז הקשה ע"ד הש"ע שדבריו אינם מדויקדים, שהרי גם לד' הרמב"ם משחק בקוביה פסול לעדות דוקא בשאן לו אומנות אחרת, והביא שכן הקשה הנג"א בס"ס רג. ע"ש. (וע"י אותן ד' מש"ג לישב קושייתה). ולפ"ז מבואר שלא כהבנת האחرونים הנ"ל, שהי"א בס"ג פליגני עמ"ש בס"ב בדין משחק בקוביה אי הוא בגול, אלא מيري רק

בקוביה هو אסמכתא, ובදעת הרמב"ם. ואא"כ נימא כסבירה ר"ת שדבר התלו' בשנים לה' אסמכתא. אבל בש"ע לא הביא סברא זו, רק הרמ"א סי"ג הביא לזה בסופה. ע"ש. וכן פסק הש"ע באורה חיים סי' שכabb סי' שאסור להטיל גורל, מושם דהוי המשחק בקוביה. וכי המשנה ברורה ס"ק כב שאסור מטעם נול, כיון שאין דעתו להקנותו בקניין גמור, דאסמכתא לא קנייה. ע"ש. וכ"פ הש"ע בי"ד ס"ס ריז שאסור לשחק בגורל בקוביה. ע"ש. וכ"פ בח"מ סי' לד' סט"ז שהמשחק בקוביה פסול לעדות, כיון שהוא אוכל מן "הגוזל". והיינו כד' הרמב"ם בהל' עדות. וכ"כ בס"י שע ס"ב שהמשחק בקוביה אסור מושם נול מדבריהם. ע"ש.

אמנם בסימן שע סעיף ג' כתוב, יש מי שאומר שהמשחק בקוביה עם העכו"ם אין בו מושם נול וכו'. "וחלקו" עלייו לומר שאינו פסולআ"כ אין לו אומנות אחרת. וביאר הסמ"ע סק"ג שזהו איזל גם עמ"ש בס"ב, שלדעת החולקים דהינו הרא"ש גם במשחק עם היישראלי אינו פסולআ"כ אין לו אומנות אחרת, אבל לדעת הרמב"ם במשחק עם ישראל הרי הוא פסול גם בשיש לו אומנות אחרת, מטעם שננה מאיסור נול בדבריהם, ורק במשחק עם הגוי אינו פסול בשיש לו אומנות אחרת. ע"ש. וכ"כ הלבוש שם. וכן פי' בכתה"ג סי' לד' הנג"י ס"ק טו ובצדק ומשפט שם. ע"ש. ולפ"ז נמצא שהש"ע הביא לד' הרמב"ם בשם "יש מי שאומר", ואח"כ כתוב בשם

ובו, והרי אין בזה מה' כלל. אבל אי נימא שלדעתה בתרא אין בזה איסור גול שפיר הי מיה' עם הדעה קמיתא. ובנ"ל. ומכל מקום י"ל שכונת הנר"א דמשמע מהש"ע שלדעתה קמיתא נפסל לעדות נס כייש לו אומנות אחרת, ואפילו בשחק עם הגוי, וברמ"ס מבואר להדייא שבמשחק עם הגוי אינו נפסל אלא בשאי לו אומנות אחרת).

ובן תירץ בשו"ת רב פעלים ח"ב יו"ד סי' ל' שהרמ"א בס"י שע מירiy רק לעניין פסול עדות, שימוש בקוביא אין נפסל לעדות א"כ אין לו אומנות אחרת, אבל לעולם ס"ל שיש איסור לשחק בקוביא בכל אופן מטעם גול. ע"ש. אמנם לכוארה אייז'ו משמע בל' הרמ"א שכחוב בס"י שע ס"ג שפשת המהаг לשחק בקוביא". ומוכח שלדעתו שרי למורי לשחק בקוביא ולא רק לעניין פסול עדות. וכ"ט מר' הרמ"א בס"י ר' סי' ג' שב' זול, אבל אם אין בידו למורי נצח או לא וא"ה התנה ודאי גמר ומקני מספק. ע"ב. ומבוואר מדבריו להדייא שאין בזה איסור כלל.

ט. בחילוק התום'

בין משחקים באמנה או בדף

ובן הקשה בשלטי גברים סנהדרין דף ד ע"ב ע"ד הטור. והopsis שבן יש להקשוט ע"ד הסמ"ג שבלי"ת סי' ריד ב' שאין בזה איסור גול, ובמ"ש התום' בשבת, דהא אסור" לעשות גורל מושום קובייא הינו אליבא דר"ג. אבל בעשין סי' עג כתוב

לענין פסול עדות. וא"כ י"ל שבזה ס"ל לש"ע כד' י"א בתרא שאינו פסול כשייש לו אומנות אחרת. אבל בעיקה"ד דמשחק בקוביא סתם הש"ע ברמ"ס דהוי אסמכתא ואסור מושום גול).

ת. בד' הטור ורמ"א

ובזה יש לבאר ג"כ בד' הטור ורמ"א, שכ"י ר' סי'ו הביא הטר ל' התום' והרא"ש שפסקו להלכה כר' שת שמשחק בקוביא אין חשוב אסמכתא. וכמו שכחוב התום' בערובין פב. דקי"ל בר"ש. וכ"פ הרמ"א סי' ר' סי' ג', ובס"י שע ס"ג. ע"ש. ומайдך כתבו הטור ורמ"א בא"ח סי' שכב ס"ג שאסור לשחק בגורל מטעם דהוי בקוביא. ע"ש. ומוכח דס"ל ברמ"ס שימוש בקוביא הוא אסמכתא ואסור מושום גול, ודלא כמ"ש התום' בשבת שהסוגיא שם אולא בר"ג. ובן הקשה המניא סק"ח בשם הש"ג. וכותב דמשמע שגמ' לרמ"א יש קצת איסור בדבר. וביאר מהה"ש דהיאנו כמ"ש הסמ"ע שלרמ"ס יש איסור דרבנן. וה"ג י"ל בד' הטור, ע"ג שאין לו הכרח זהה, דס"ל שאיז'ו כדי לפוסלו לעדות, אלא פסל' לייה רק מטעם שאין עוסק בישובו של עולם. ע"ש. ולכוארה זהו אויל כמו שנתבאר מהגר"א ס"ס רג שהש"ע בס"י שע ס"ג מירiy רק לעניין פסול עדות, ולעלום גם לדעה בתרא יתכן שימוש בקוביא אסור מטעם גול. ומש"ה הקשה הנר"א שאין לשונם מדוקדק, כיון שגמ' הרמ"ס מודעה זהה, ומה כתוב הש"ע "וחלק" עליו

**ו. בביור ב' הדיעות ברמ"א בדין מעות
מנוחים על הדף**

ומ"מ מבואר מדברי השלטי נבורים והרבב"ז דמה שבתו התוס' לאסור משחק בקוביא באמנה, משום דברה"ג דמי טפי לאסמכתה, וה"ל גול, שהרי כתבו דלענין משחקין באמנה הלכה ברמב"ח. והנה הרמ"א סי' רוז"ג כתוב וועל', ומה דברים אמורים בשישוחקין במעות מוכנים, אבל אם שוחקים באמנה אין מוציאין ממן מה שהפסיד. וכו'. אבל בשמעות מוכנים על הדף מותר לשוחק ואין בו אסמכתה. ודלא כייש חולקין ואסרים לשוחק בכלל עניין. ויש אמרים שאינו מותר רק בשחרף שהמעות מונחים עליו קניי לשניהם. עכ"ל. ומבואר מדבריו שלדיעה הא' לא צריך שהדף יהיה קניי לשניהם, אלא העיקר שהמעות יהיו מוכנים על הדף. ולדיעה הב' בעי' שהדף יהיה קניי לשניהם דוקא. ובגהות מימוני פ"י מעדות סק"ה כתוב שלר"י בעי' שייעשו לנו דמהאי טעם דלאה אסמכתה כיון שהוא דבר תלוי בשניהם, ה"ג לא צריך קניין. וכదאמר'י בסנהדרין כד. נאמן עלי' אבא וכו'. והובא בבית יוסף סכ"א. וע"ש רה"ג יש לדון בתנאים שעושין בשודכין אי בעי' שייעשו שם קניין. אבל הביא מהרא"ש בתשובה כלל סו סי' ט' שהביאו הטור סכ"ד שכטב בשניהם שהמרו וא"ג, דלאה אסמכתה, ומ"מ בעי' שייעשו קניין דוקא. ע"ש. ווע"ע בב"י סכ"ד שכ' לחلك בני אופנים בין תשוי' הרא"ש למשחק בקוביא. ע"ש. וכן בגין הנר"א

שהל' ברmb"ח שימוש בקוביא هو אסמכתה. ותיירץ במאש התוס' בסנהדרין כה. שמותר לשחק דוקא על הדף שקניי לשניהם, אבל שימוש באמנה הווי גול. וה"ג ייל בד' הסמ"ג והטור דבראוף שמשחק באמנה הווי אסמכתה וחшиб גול, משא"כ במשחקין על הדף. ומיושב הגמ' בשבת היטב גם לדידן, דמדמי' גורל למשחק בקוביא באמנה דהוי גול. ובזה יש לבאר ד' הרmb"ם בהל' עדות, דכשאין לו אומנות אחרת, מסתמא תל'י שלפעמים משחק בלבד אלא באמנה, וה"ל אסמכתה ועובד משום גול. אבל במשחק ברף שקניי לשניהם לכ"ע אין בזה איסור משום גול, דלאה אסמכתה. עכ"ד.

ולפ"ז יש ליישב ג"כ ד' הרמ"א שהעתיק לד' הטור בדין אל. וכ"כ בשות' הרבב"ז ח"ו סי' עג בביור חילוק התוס' אם משחק באמנה או על הדף, דבחבי מישוב הגמ' בשבת דאמר'י שאסור לשחק בנורל מטעם דמי' למשחק בקוביא. ומайдך בסנהדרין קי"יל בר' ששת דלאה אסמכתה. אלא ייל שבגמ' בשבת אסרי' לשחק בנורל, דמי' למשחק בקוביא באמנה שאסור מטעם גול. אבל הרmb"ם לא ס"ל להקל בחבי, ולבן כתוב דקי"יל שאסור לשחק בקוביא בכל אופן, כסתמא דסוגיא בשבת, ומайдך ס"ל ג"כ בסוגיא דסנהדרין שהל' בר"ש, ولבן ארכבהיה אהרי רכשי, ופסק שאיןנו נפסל לעדות כייש לו אומנות אחרת, שלא פסל' ליה משום הך טמא דאסמכתה בלבד. עכ"ד.

לשניהם, ואמאי לא יועיל בזה גם קניין אחר לזכות במעטה, אלא מוכח דבאי שיצא מרשותו למגרי, ואלה אין אנו מוציאים את הממון מרשותו, משום דהוי קצת באסמכתה. עב"ד.

ובמה שתتب הנתייבות שלא יועיל קניין אחר לזכות במעטה, אלא בעי' שייחיו מונחים ע"ג הדף שקנו לשניהם דוקא. הנה בן כתוב בתשובה הרא"ש כלל טו סי' ח' להדייה. וחווא בדריכי משה סק"ט, ובשם"ע ס"ק לב. ע"ש. אכן בדרישה שם מבואר שאיה"ג לא ציריך דוקא שהמעות יהיו מונחים בדף הקנו לשניהם, אלא יועיל גם קניין אחר לזכות בהם, שתتب, דהוי בקניין דעלמא בדבר שאין אסמכתה דבאי" ביה קניין גרידתא עכ"פ. ע"ש. וע"ע בכתנתו הגבי" ס"ק קלו שהביא מהמהר"ס מטראני ח"א סי' עה שכ' דבשוחקו ע"ט לפרווע מיד המעוט שיש לכ"א בביתו אף' שאיןם שם בעין קנה, ודמי למונחים בדף. ע"ש. ומבוואר מרבריו בכ"י הא' שתتب הסמ"ע דלא בעי' שייחה קניין במעטה כלל, אלא העיקר שיש לו בהם קצת תפיסה, שאין ציריך להוציא את המעוט מרשותו, כיון דהוי קצת בעין אסמכתה.

בדין משכון במשחק בקוביא
והנה בב"י מחודשת לו הביא ד' הרא"ש בתשובה כלל עב סי' א' שתتب בדין מסר משכון להבירו על היוב ממון שיש לו מלחמת משחק בקוביא זול, דקי"ל, אסמכתה קニア ואין בה משום גזילה, אלא שאין יכול להוציא בב"ד, ושחק

ס"ק לו לד' הרמ"א שלסברא ראשונה לא ציריך שייחה קניין, בדק"יל בס"י קעו ס"ג לעניין שותfine בהחוא הנאה דקא צייתי וכו'. ע"ש. וכ"ב בערך השלחן סלה. ע"ש.

ובשם"ע ס"ק לג כתוב עד הרמ"א זול, פירוש אע"ג שאינו אסמכתה, מ"מ אין כאן חוב גמור שיוכלו ב"ד להוציאו בדין. ובדרישה סי"ז כתבת דआ"ג דלאו אסמכתה הוא (כללו), מ"מ כל דבר ציריך קניין, וכשמוניים המעוט על הדף והוא קניינו משום שהדף קנו לשניהם,ומי Shirioch קונה לו הדף המעוט מיד דהיל בחצירו ורשותו שكونה לו, משא"ב בשוחקין באמנה. ע"ב. ומבוואר מדבריו בפי' הא' במ"ש הש"ג ורדב"ז הניל שמשחק בקוביא ה"ל קצת באסמכתה, ומה"ט אסור לשחק באמנה, אבל לפאי הוב' לעולם ליה אסמכתה כלל, אלא בעי' שייחיו מונחים על הדף כדי שייחה קניין עכ"פ במעטה, כאשר קניינים בעלמא. ולפאי ביאר הנטה"ט ס"ק יב שלדיעה הא' שהביא הרמ"א מוכרחים לפרש בטעם הא' שתتب הסמ"ע, שהרי לא הציריך שהדף יהיה קנו לשניהם, אלא העיקר שהם לא מוחזקן במעטה, וה"ט דהוי קצת באסמכתה, וא"א להוציא מלחמת זה את המעוט מתחת ידו. אבל הדיעה הוב' שהביא הרמ"א דבאי' שייחיו מונחים ע"ג דף שקנו לשניהם ס"ל במ"ש הדרישה שציריך קניין לזכות במעטה. אכן גם לדיעה זו בע"ב בעיל' בטעם הא', שהרי הרמ"א הציריך שהמעוט יהיה מונחים דוקא בדף שקנו

asmachta gamora. ע"ש. ולכ"ן לא יועיל מסירת משכון ע"ז.

יא. בדין משחק שאינו תלוי בחכמה והנה יש להבין סברת ה"ב' שמשחק בקוביא דמי לאסמכתא גם לדעת התום, והרי אין זה דבר תלוי בידו כלל, וא"כ לבארה אין זה דומה לאסמכתא כלל. ומה אכפ"ל אם משחקין באמנה או ע"ג דף לעניין זה. והשתא לא מצ"ל בסברת הרדב"ז שהמקור לד"ז מהגמ' בשבת, שהרי הוא כתוב לדעות שופוסקים כרמב"ח, והרא"ש פסק כר"ש דליה אסמכתא. ואולי י"ל לפמ"ש המרדכי בב"מ סי' שכג' בשם ראב"ה דמשחק בקוביא هو אסמכתא לדעת רמי בר חמא, מישום דאמר אני ידענא בנקשא טפי, אבל ההוא דשבת דף לא ע"ב שהמרו והבוח שאינו תלוי בחכמתן מספק גMRI ומKENI אהדי להפסד ולרווחת. ע"כ. וחווא בבית יוסף תלוי בחכמתו. ע"כ. וחווא בבית יוסף סכ"א. ע"ש. ולפ"ז יש לומר שגם לד' ר"ש שמשחק בקוביא ליה אסמכתא, מ"מ אייז' חשוב בדבר שאינו תלוי בידו כלל, אלא הריו'ו' חשוב קצת בדבר התלו' בידו. ולכ"ן כי ה"ב' דדמי קצת לאסמכתא, ואני יוצא בדיניהם, ומ"ה משחקין באמנה פטור מלשלם.

והנה בשות' רב פעלים ח"ב יו"ד סי' ל' הקשה ע"ד המרדכי, מהגמרא בשבת קמطا' אמר' שאסור לשחק בגורל בגין דמי למשחק בקוביא. והרי הגורל אינו תלוי כלל בחכמתו, וממאי חשב

שהוא אסמכתא נהי שאין יכול להוציא בב"ד, מ"מ אם פרע לו זכה ואין בו ממשום גול. ע"כ. וחוק ה"ב' דהא קי"ל אסמכתא לא קנייה. ופירש דבריו וו"ל, וכי אמר דקי"ל אסמכתא קנייה, מيري אמר'י דמי לאסמכתא ואין לו דין אסמכתא, כמו המשחק בקוביא, דב"ז שאינה אסמכתא גמורה קנייה ואין בה ממשום גזילה. ומיהו בגין דמי לאסמכתא איןו יכול להוציאו בדיןין. ותודיע שכן יש לפרש דבריו שהרי כתוב ושחוק וכו', וזה לד' רמב"ח, ור"ש פליגן עליו ואמר דכח"ג לאו אסמכתא, והלכה בר"ש, וכמו שפסק הרא"ש בסנהדרין, וא"כ הייך סתר כאן דבריו ואמר דמשחק בקוביא هو אסמכתא. אלא ע"ב י"ל שלאו אסמכתא ממש קאמר אלא דומה לאסמכתא, ובגון דמי לאסמכתא איןו יכול להוציאו בב"ד, ובגון דין אין לו דין אסמכתא אם פרע לו זכה. עכ"ל. וכ"פ הказח"ח סק"ח לד' הרא"ש, ודלא כריב"ש סי' שלחה שביאר ד' הרא"ש מטעם מחלוקת בטעות. ע"ש. ו מבואר מדברי הרא"ש כפ"י הא' שכחוב הסמ"ע שבמשחקין באמנה אין מוציאין את הממון מידו, מטעם דמי לאסמכתא. ואכן בב"י סט"ז, ד"ה וכתבו עוד התום הביא מהמרדכי סנהדרין סי' תרצא שהר"י מקין כתוב שאפילו מסר לו משכון קודם שהתחילה לשחוק לא מהני, דמנה אין כאן משכון אין כאן. ע"ש. וחווא ברמ"א סי' ג להלבה. והסמ"ע ס"ק לב ציין לד' הרא"ש הניל' שחולק ע"ז. ע"ש. ולכ"או המרדכי אויל לטעימה שכחוב שם דמשחק באמנה הוא

מדידיה וכו'. וא"כ דמי לדבר שבדו. תרע דהא ער בערך דלאחר מתן מעות דליך הנאה דמהימן ליה, מ"מ אם קנו מידו משתעב, ואילו אסמכתה גמורה שהנתנה על עצמו לא קנא עד שקנו מיניה בבדח השוב, שמע מינה ער בערך "לאו אסמכתה גמורה" היא, לפי שאין הכל תלוי בדעת עצמו. ע"ב". ומבוואר מדברי הרמב"ן דבכה"ג ער בערך לא דמי לדבר שבידו ולואו בידו, דחשבי" ליה אסמכתה גמורה, אלא הרי"ז חשיב אסמכתה שאינה גמורה, שמעויל קניין גרידא לבטלה, כיון שביעיקרו הדבר איינו תלוי בידו, ורק מקצתו תלוי בידו. וה"ג י"ל בביאור ד' הרא"ש בדין משחך בקוביא שביעיקרו איינו תלוי בידו, כיון שתלי בمول, אלא בכיוון דאמר أنا ידענא בנקשא טפי הרי"ז חשיב קצת בדבר שבידו, ולבן וזה חשיב אסמכתה שאינה גמורה, שמעויל בזה מסירת משכון להתחייב, ולא אמר" מנה אין כאן משכון אין כאן. ובזה מובן ג"כ חילוק התוס' שדוקא במשחקין באמנה הו אסמכתה, כיון שבא להוציא את המעוט מהשני, משא"כ בשهماות מוכנין על הדף שפיר מועל להתחייב, כיון שא"ז אסמכתה גמורה, ולעלום ל"ז שהדף יהיה קניין לשניהם.

אסמכתא. ותירץ שהمرדי כי מירוי לעניין נול. אבל מ"מ יש איסור מדרבנן גם באופן שאין הדבר תלוי בידו כלל, כיון שהוא ממן חברו בחנוב. ע"ש. וראיתי שכתבו ליישב בפסקות דס"ל לרביב"ה כמ"ש התוס' בשבת שהסוגニア שם אולא אליבא דרי", ואיה"ג א"ז להלכה. ועייל כמ"ש המרדי בסנהדרין לחלק בין משחך באמנה או ע"ג דף, וא"כ בוגם' שבת מדרמי' עשיית גורל למשחך בקוביא באמנה, דשפיר אסור גם במשחך שאינו תלוי בחכמה. והרביב"ה מירוי דוקא במשחקין ע"ג דף שקניי לשניהם. וכמ"ג ליישב ד' הרמ"א. אבל הרב פעלים אoil לטעםיה שת"י סתרת ד' הרמ"א שלעלום מודה דאיסורה איליא. (הובא באות ח). ולבן כתוב ליישב באופן זה לד' המרדי ג"ב.

בגדר אסמכתא שאינה גמורה
וכן מצינו לחلك ברמב"ן ב"ב דף כסח ע"א לעניין ער בערך, דלאוריה הרי"ז חשיב שהוא תולה תנאו לפרווע בדעת הלוח אם יפרע, וא"כ א"ז דומה לאסמכתא, וכדין משחך בקוביא אליבא דרי". ומайдך אמר" בוגם" ב"ב דף קעג ע"ב ער בערך חשיב אסמכתא. ותירץ דמייר אמר אני כפינה ליה ופרענא לך

^אובזה ביארו האח' ד' הרמב"ם (פ"כ"ה מלולו ה"ח) והש"ע (ס"י קלא ס"י) שכתבו ער בערך שהנתנה תנאי לא משתעבד, דחשיב אסמכתא. והק' הטור (שם) דהרי מסקי' בגם ב"ב (קעג) ער בערך לה"ה אסמכתא, דבהיא הנאה דהימニア גמר ומשתעבד. ע"ש. ולפ"ד הרמב"ן א"ש דוקא בערך שאינו אסמכתא גמורה, כיון שביעיקרו הו זכר שאיינו תלוי בידו, מהני הר סברא דבהתיא הנאה וכו', משא"כ אסמכתא גמורה שהנתנה תנאי תלוי ביד אחרים, לא מהני הר סברא דבהתיא הנאה וכו'. אבל בגודלי תרומה (שער לה ה"א אות ו') ביאר ד' הרמב"ם דבאופן שהער בערך משתעבד בספק אין את ההנחה שהאמינו ג"כ. ע"ש. ופק"מ דלפ"ז באופן שנדע בברиш לו ההנחה שפיר משתעבד גם כעשה תנאי להדייה. וכ"כ בקובץ תשבות ח"א (ס"י רט). ע"ש.

ועי' ברמ"א סי' רז ס"ג שהbia לד' הרמב"ם שאסור לשחק בכל עניין. ומקמי הבי כתוב לחלק בין משחיק באמנה לשחק ע"ג הדף. ע"ש. ולכוארה משמע כד' הרדב"ז, שלදעת הרמב"ם אסור לשחק גם ע"ג הדף, שהרי ע"ז כתוב הרמ"א שלרמב"ם אסור "בכל עניין". אכן עי' ברמ"א שלבתור הבי הbia לד' התוס' שיחילקו אם מונח על הדף שקני לשניהם או לא. ומשמע מדבריו שرك לעניין הדיעה הא' שהתירה אם המעות מונחין בדף שאינו קני לשניהם, הbia לד' הרמב"ם שאסר בזה בכל עניין, אבל בשחמות מונחין בדף שקני לשניהם שרי גם לד' הרמב"ם. וכמכואר בשלטי גבורים. אמנם עי' בלבוש שהbia רק לדיעה הב' דבעי' ישוחקו ע"ג דף הקני לשניהם, וע"ז כתוב שלදעת הרמב"ם אסור בכל עניין. ע"ש. אבל מל' הרמ"א לא משמע בן. אכן יש להבין דאתה לדיעה זו בעי' שהדף יהיה קני לשניהם רק בכדי שהיא לו קניין זוכות במעטה, ואפלו אי לא הוא אסמכתא כלל. וכן שביאר הנתיבות ס"ק יב עפ"ד הסמ"ע ס"ק לג. ע"ש. וא"כ מהכ"ת שיועיל לד' הרמב"ם במה שהוא קונה את המעות בלבד, והרי"ז אסמכתא, ובعي' שיקנו דוקא בב"ד חשוב. ואולי ייל' במשניל' אותן י" ב"ד הרמ"א, שלעולם אייז לזרך קניין במעטה, אלא דכיוון שימושיהם ע"ג דף שקני לשניהם הרי"ז חשוב טפי שחמות יצאו מרשותו. וא"כ ס"ל לרמ"א שלענין זה מודה הרמב"ם דליה אסמכתא. אבל עדין קשה שהרי לד' הרמב"ם אין חילוק בכ"ז, אלא כל دائ'

יב. דעת הרמב"ם – במשחק התלי בمول, ובמשחק ע"ג דף

ולכוארה כל זה מבואר לפ"ד התוס' שיש לחלק בסוגי האסמכתא אם תולה תנאו בדבר שתלי בידו או לא. וכך כתוב הרabi'eh שנם לפ"ד רמי בר חמוא שמשחק בקוביא هو אסמכתא, היינו דוקא מטעם שהדבר תלוי קצת בידו, שאומר أنا ידועה בנקשא טפי, וכదאמר'י בוגרא סנהדרין דף זה ע"ב. וזה הוכחת התוס' שם לדעת ר"י. ע"ש.

אבל לפ"ד הרמב"ם וריה'ג נתבאר באות ב' שביל دائוי אסמכתא, וא"כ אדרבה יש לומר דמשחק בקוביא هو אסמכתא נמורה, ולא אכפ"ל במא שאינו תלוי בידו כלל. ולפ"ז ג"כ אין לחלק לדעת הרמב"ם בין משחק באמנה או על הדף, דבתרוייה יש לומר דהוא אסמכתא, ולא אכפ"ל במא שהמעות מונחין על הדף והוא לא בא להוציא את המעות מהשני, דאתה הרי"ז אסמכתא נמורה. וכן לפ"ד הדרישה שדף מועל דוקא במקום שאינו אסמכתא כלל, וכדמצרכ'י קניין בעלמא, א"כ פשוט שלදעת הרמב"ם לא יועיל כלל במא שימושקין ע"ג דף שקני לשניהם, דאתה הרי"ז אסמכתא, ובמי' שיקנו בב"ד חשוב דוקא ולא מועל בזה שאר קניינם. וכ"כ להדיא בשו"ת הרדב"ז ח"ו סי' עג שלදעת הרמב"ם אין לחלק אם משחק באמנה או בדף. ע"ש. אבל השלטי גבורים בסנהדרין דף ד' ע"ב כתוב שגם לד' הרמב"ם שרי לשחק בדף שקני לשניהם. ע"ש. והובא באות ט'.

במעוות, ולבן לה'ח אסמכתא גם לד' הרמב"ם, וכמ"ש בהלכה ב' שבאופן שהוא מוחזק בדבר הנקנה ליבא אסמכתא.

הו' אסמכתא, וא"כ מה אכפ"ל שהמעות יצאו מרשותו לנמרי. ויתכן לומר דס"ל לרמ"א שכחה"ג שימושין ע"ג דף שקני לשניהם הרי"ז חשיב שהוא חפוס

ענף ב – בדין קנית כרטיסי הגרלה שבמפעול הפיס

לקבל מעות ממפעול הפיס, כיוון דדמי לנדרון החות יאיר שמותר לעשות גורל כדי לזכות בספר תורה. ועוד י"ל שגם משחק בקוביא אסור דוקא בשאיין לו אומנות אחרת אלא הוא. ע"ב. אכן בשו"ת יב"א ח"ז ח"מ ס"י ו' כתוב לדחות דבריו, דמה שבכתב הרמב"ם לחلك אם יש לו אומנות אחרת, היינו רק לעניין פסול עדות, אבל לעניין איסורה אין לחلك בזה כלל. וכמ"ש הכס"מ ושאר אהרוניים בביאור דעתו. ובמה שבכתב היישב"ע לדמותו לד' החו"י בדין גורל ס"ת, יש לדחות כמ"ש הר"פ, רשאני התרם שהזוכה מקבל את החփז מבעה"ב עצמו, משא"כ בנ"ד שהזוכה מקבל את המעות שננתנו המשתתפים בהגרלה על דעת לזכות, והרי"ז חשיב שנול מהם אותם המעות, כיוון שהם לא הקנו אותם לנמרי, דה"ל אסמכתא.

ובאמת יש להבין بد' הר"פ, שבכתב בס"ד דאפשר שגם לבעל החփז שרי' להשתמש במעוות, כיוון שקיבלים ברצון המשתתפים, ולפי"ז ה"ג נימא בגורל שהזוכה מקבל את המעוט, דהיינו שהמעות הביאו את המעוט ברצון לבעל המשחק, והוא זוכה בהם לנמרי, ואח"כ הוא נונטם ליד הזוכה בהם.

א. בדין גורל לזכות בחփז הנה יש לדון בדין מפעול הפיס שקיימים כרטיסים על מנת להשתתף בהגרלה לזכות בפרס הגדול, ואח"כ נותנים את הפרס לא' המשתתפים שזכה, מאותם המעות ששילמו כל הקונינים. ולכארה יש לאסור להנות מעות אלו לדעת הש"ע חמ"ט ס"י לד, וס"י רז, וס"י שע שפסק רmeshak בקוביא הו' אסמכתא, והרי"ז נול. וכמו שתבהיר בענף א' אות ז' שדעת הש"ע בראמ"ס פ"ז הי' מנזילה. וה"ג הקונינים נותנים את כספו למפעול הפיס רק בעבר לזכות בפרס, והשתתף שלא וכו' ה"ל אסמכתא דלא קנייה. וכ"ב בשו"ת רב פעילים יוד' ח"ב ס"י לי שאסור לשחק בגורל שא' מן המשתתפים זוכה במעטות של כולם. ולא דמי למה שבכתב בשו"ת חות יאיר סי' סא להתר לשות גורל לזכות בכוס כספו, דהתרם שאני שהזוכה אינו נוטל את המעות מה משתתפים, אלא נוטל את החփז מבעה"ב והוא מקנה לו בקניין גמור. וכל החחש רק לבעל החփז שמקבל את המעות מה משתתפים. ואפשר שגם לבעל החփז שרי', כי המעות קיבל ברצון המשתתפים והוא מוחזק בהם. עכ"ד. אבל בשו"ת ישכיל עברי ח"ה יוד' סי' ה' ס"ג כתוב להתר

شهرי קניין גרידא לא מסלק לחסרון דאסמכתא, אלא ציריך שיקנו מידו בב"ד השוב, וא"כ מה מועיל במה שהקנו ולוי את חלכם. אלא יש לבאר דמיiri שהקנו את חלכם מעבשו, ולבן אין בזה חסרון דמעבשו. ולפיו יש לומר נ"כ שזו כוונת היישכילד עבדי, שיש להתריר לזכות מהמעות שבמפעל הפיס, כיון שהמשתתפים מקנין ממונם מעבשו. עכ"ד. ובאמת בעיקר דין מעבשו עי' בתום ב"מ סו. שהוקא בשעה לו טובה או שתפות מהני מעבשו. ע"ש. ולדעת הרמב"ם כתב הב"י סי' רז, עמי' עד בנ"ט דב"ע דוקא אמרת מעבשי, אבל סתם קניין סודר לא מהני לסלק את החסرون דאסמכתא, וכదמוכה מהרמב"ם בה"ז. ע"ש. וא"כ בנ"ד לא מיiri שאמר בפירוש שמקנה לו את המעות מעבשו, וא"כ עדיין هو אסמכתא. ובפרט לפמ"ש בשוחות מהרבי"ט (ח"א סי' קלא ד"ה אם, וצינו הש"ך ס"ק בב) שמעבשו מועיל מטעם שמייפה את כוחו, ולבן לא מהני התcheinיות במעבשו. ע"ש. וא"כ בנ"ד אין הוכחה כלל שמייפה את כוח מפעל הפיס, بما שנוטן להם את המעות מעבשו, כיון שהוא מוכחה לעשות כן, משום שהוא מכללי המשחק. ובפרט שיש לומר דבמשחק בקוביא לא יועיל אמרת מעבשו, וכמש"ג בענף אי' אותן ה' מהערוה"ש וחס"ד.

ב. בוגדר מפעל הפיס אי דמי לשלייש ובקוביא אור תורה (אלול תשד"מ) כתוב הגראמ"ל להתריר ההשתתפות במשחקי הגרלה, דיל' שmppעל הפיס מוחזק

וראית בתשובה מכת"י למ"ח שליט"א שכabb לבאר ד' הרב פעלים, שדווקא לענין בעל החיפוי אמר"י שהם נותנים לו את המעות מרצעונם, וא"ז דומה לאסמכתא, כיון שהם רוצחים להקנות לו את המעות בעבר שיעשה את הגרלה, ובהיא הנאה גמר ומקני, משא"כ לענין הזוכה בהגרלה, אין הם רוצחים להקנות לו את המעות כלל, כיון שהמשתתף עצמו רוצה לזכות במעות, והדר דמייא לאסמכתא. עכ"ד. ולפיו יתכן שלוה נתכוון היישכ"ע, שנם במפעל הפיס המשתתפים מקנין בלבד שלם את המעות למפעל הפיס עצמו, כיון שבלא זה לא יתאפשר המשחק, והרי"ז דומה למ"ש הר"פ שבבעל המשחק לא עbid איסורה במידה שנותל את המעות מיד בקוביא שהמשתתף נותן את הכספי בעבר שיזכה, ואין לו הנאה במא שחווכה השני מקבל את מעותיו, משא"כ בנדון הרב פעלים אין ההשתתפות בעבר הוכיה בכספי אלא בעבר הוכיה בס"ת. ופשוט.

בדין מפעל הפיס דמי למעבשו ובשוחות פתוחי משפט עמי' רה כתוב לבאר בד' הרב פעלים דר"ל שהם מקנין את המעות לבעל החיפוי מעבשו, ולבן אין בזה חסרון דאסמכתא. ובזה יש לבאר נ"כ מ"ש בשוחות פרי הארץ ח"ב סי' טו שהובא ברב פעלים שם שבגורל לזכות בס"ת אין חסרון דאסמכתא, כיון שהם מקנים ולוי' את חלכם. והקשו עליו

הגירה לא הוא הוכחה שהנכס קניי להם, דוחה בא מהסכמה החוקנים. ע"ב. והגדרת'ל' השיב לו (שם) דاع"ג שפעול הפיס אהראי רק על העורף, מ"מ מפעול הפיס קובע איזה בסוף ינתן לוכדים ואיזה להשרו, ונמצא שבשבעת הנתינה כבר ובה בוה מפעול הפיס, ואיז'ו כפודון בעלמא. עכ"ד.

ויש לדוחות דבריו, אכן זה חשוב שפעול הפיס "קובע" איזה בסוף ינתן לוכדה ואיזה ישאר, אלא מAMILא בין שנותנים בסוף לוכדה, נשאר עורך בראשותם, וכל זה נעשה לאחר הוכחה, אבל לעולם אין מפעול הפיס זכה בכוף כלל, אלא הוא מופקד בידי עד שהוכחה קיבל את המועות, והריי'ז דומה לשוליש דחו אסמכתה. ובפרט דיש לומר שנם העורף אינו שייך למפעול הפיס, אלא הריי'ז בסוף של המדינה, והוא נמצא בראשות מפעול הפיס שם המופקדים עליו, ואין הם חשובים ג"כ בשליחי השלטונות, אלא הריי'ז גוף שמנוהל באופן פרטני, וכל הרוחים והഫדים שייכים למדינה, וא"כ שפיר חשב שהנכס נמצא בידי שלישי. וכ"כ ביבי'א שם שהנכס שנדפס נמצוא בידי מפעול הפיס רמי שלישי, דחמארגנים אין להם כמות כל בכסת, אלא הם שליחי השלטונות המופקדים לפיקח שיותה בהונן. עכ"ד. וראיתי בשווית פתוחי משפט עמי'רו שהעיר דממן'ג אי מפעול הפיס هو גוף פרטני, הריי'ז חשב שהנכס הגיע ליד הוכחה. ואם והוא שייך למדינה, הריי'ז דומה לשוליח, ג"כ חשוב שהנכס הגיע

במעוות, וא"כ דמי בכח'ג למה שכח הרמב"ם פ"י א' ה"ד והש"ע ס"י רז ס"א שבאופן שהליך מוחוק בדבר אין בזה חפרון אסמכתה ואין לומר דמי לשלייש, שכ' המ"מ פ"י א' ח"ה דל'ח תפיסה, כרmonoch במתני' ב"ב כספה. במשלייש שטרו. אבל הכא הריי'ז השיב שהוכחה עצמו מוחוק במעטה, שהרי מפעול הפיס קובע את גודל הפרנס, ועשה בכפסים ככל איש יחפיין. ונמצא שאין הכספיים מופקדים בידם, אלא קניים להם. ומAMILא גמר ומקני דאיינו סומך על שום דבר. וגמ' רמ"א שם של"ט תפיסה לבטל אסמכתה, מ"מ מודה שהדבר שאינו תלוי בידו לה אסמכתה, ובמ"ש הרמ"א ס"ג שימוש בקוביא לה אסמכתה. וויש להוסיפה עוד دائ' נימא שפעול הפיס זכה במעטה לגמרי, א"כ מצ"י למימר שם פוסקים כהרמ"א שמתיר לשחק בקוביא. ואח"כ יהיה מותר לזכה לקבל את הכסף, אף' שהוא פוטק כד' הש"ע. אבל אי חשבי רק בשליש, לא מצ"י למימר הבי, אלא יש לדון על הזכה בפ"ע דנקט'י כד' הש"ע דחי אסמכתה). והרב הכותב (בגלוין בסליו תשמ"ה) דחיה דשאני ערבען שהדבר הגיע ליד הוכחה, אבל בנ"ד לא אכפ"ל במה שהממן יצא מרשות הנוטן ולא יכול לחזור בו, ואכתי לא הגיע לרשות הוכחה, ושפיר דמי לתפיסה שליש שלא מבטל את האסמכתה. ומה שכח'ב שהיפים עושים מה שרוצים בכוף, וזה רק בעורך שנשאר לאחר הוכחה, אבל עד הוכחה אסור להם ליגע בזה. וקביעת כללי

יעיכב לו את נתינת המעות במה שהשליש יחויר את השטר, ולבן ל"ח שהוא מוחזק לנMRI בקבלה המעות. עב"ה. ולפ"ז איז שיק כל לנ"ה, שהזוכה לא מוחזק במעות כלל, וא"ב בלאה ל"ד לתפיסת הזוכה במעות, ותו מונחין על הרכף, שנתבאר בענף א' אוט יב מהש"ג דשפיר מהני גם לידי הרמב"ם.

בגדר תפיסה מסלך אסמכתא
ואדרבה יש להוכיח מד' הש"ך הנ"ל להחמיר בנ"ד, שלא חשיב שימוש היפס תפוס ביד המעות. דינה בגודלי תרומה שער סג ס"א ביאר ד' המ"מ שתפיסת השטר ביד השלישי מגרא, כיון שבדבר שהליך מוחזק בו, לי"א אסמכתא, משומש שהליך בטוח בוכיתו בחפץ, ומילא המוכר נ"כ גמר ומקני. אבל באופן שתלה הדבר בנתינת השטר שביד השלישי, א"כ אין הלוקה מוחזק בבטחון גמור בלי שום חשש, דיתכנן שהשליש יכתוב בשטר שהמלואה פרע מקצת המעות, וכך עדין הוא אסמכתא. ע"ש. ומובואר מדבריו דהסבירא שבמחילה אין חסרון אסמכתא, כיון שהכספה נמצאה כבר ביד הזוכה, ובן המוכר גמר ומקני, אבל אין הדבר תלוי כלל במה שהכסף יצא כבר מרשות הנותן, דיתכנן שהכסף כבר לא נמצא

ליד הזוכה. ע"ש. ובפשטות י"ל כנ"ל שהרי"ז חקרה בע"מ, דהינו גוף פרטני שהרוחים והפסדים ממון שייכים למדיינה. וא"ב שפיר דמי לשישי בכח"ג. ובזה מכוון ג"כ שלא דמי למעות מונחין על הרכף, שנתבאר בענף א' אוט יב מהש"ג דשפיר מהני גם לידי הרמב"ם.

ג. **בדין אסמכתא במחילת חוב**
ובמשפט שלמה להגר"ש זעפרני שליט"א ח"ג סי' טי סק"ב כתוב ג"כ שא"ז דומה בכח"ג לשישי, שהרי בש"ך ס"ק טז ביאר טעם החילוק בין תפיסת שלישי או הזוכה בעצמו, החילוק בשם המ"מ ה"ה שבשליש הוא יכול לעכבו בחורת השטר, ובן ל"ח בתפוס. וא"ב בנ"ד שימוש היפס נותן את הכספי מיד לובה, ואני מחשיך גוביינא כלל, שפיר דמי לתפיסת הזוכה עצמו. ע"ב. ולאחטמ"ר אין זה הביאור בד' הש"ך. דיעו"ש דאייל עמ"ש הרמב"ם שאין חסרון דאסמכתא במחילה. והק' הרמב"ן ב"ב דף קפסה ע"א מהמשנה בב"ב שם דאמר"י בפורע מקצת חבו, והשليل את השטר, וא"ל אם לא נתתי לך עד يوم פלוני תן לו שטרו דהוי אסמכתא. ובע"כ מיידי שmorph ללו על המעות שכבר פרע, دائ אפשר לנכות בשטר בוגר בוגר אותו מעות, כיון דה"ל שטר שנמחל שעבודו ואין חזר וגובה בו. (ובב"י סט"ז תי"ד"ל שחזר וגובה בו, דעת מסירה ברתיה. ע"ש). וא"ב הרי"ז מהילה על המעות, ואמאי חשיב אסמכתא. וע"ז תי"ה הש"ך בשם המ"מ שלא דמי למחילה, דاع"ג שהמלואה מוחזק במעות, מ"מ הרי הוא

ד. בדין משחק התליי במול

עוד כתוב במשפט שלמה שם סק"א, דיל' שמשחק בקוביא חוי אסמכתא, כיוון שתולה עכ"פ בדעת עצמו, דחויב שיכול לניצח את חברו, אבל בפעול הפים הכל תלוי במול, וא"כ ל"ח אסמכתא כלל. ע"ב. ובאמת שהזו סברת המרדיי בב"מ סי' שכג, והובא בב"י סכ"א. וב"כ הגרם"ל באו"ת שם דיש להתריר לזכות במעות מפעלו הפים, כיון דמי לשחק התליי במול, שכטב בשחתה להתריר. וא"ג שהר"פ י"ד ח"ב י"ז כתוב שנס לד' המרדיי יש איסור בשחק התליי במול, כדמות מהגמי בשכת דף קמט ע"ב דאסרי לשחק בגROL, משום דמי לקוביא, והתם הרי אייז דבר התליי בחכמה כלל. מ"מ יש ליישב ד' המרדיי באופ"א מהר"פ, לפמ"ש הש"ג דיש לחלק בין משחקים באמנה או ע"ג הדף. וא"כ לעולם י"ל של' המרדיי אין איסור כלל בשחק התליי במול, וה"ג י"ל במפעלו הפים. עכ"ד. אבל הרה"כ שם כתוב דיל' שהמרדיי אoil ריק לד' הרמב"ן ור"י, שיחילקו בין דבר התליי בידו לאינו בידו, אבל לפ"ד הרמב"ם כל דאי הי אסמכתא, וכמ"ש הוב"י סי' רז סי'ו בדעתו שאין לחלק בכלל זה. והגרם"ל שחשו רלא ברמב"ם. וב"כ הר"פ הנ"ל שהש"ע לא הביא חולק ע"ד המרדיי ולא פקפק כלום. אלא בע"כ י"ל דשאני מדר' הרמב"ם דמיiri שמתנה בדבר שתליי ביד חברו, וע"ז כתוב דמ"מ הוא

ברשותו, ומ"מ הוא לא גמר ומקני, כיון שהליך עדין לא בטוח בויכותו. וכן ביאר האור שמה פי"א ה"ד דכיוון שהרבנן מונה כבר ביד חברו חוקר כל אופן ומקנה קניין נמור. ע"ש. וע"ע בקח"י נדרים סי' כא שהתפסה מועלט מטעם הוכחה שהוא גמר ומקני, דכיוון שהתפiso ביד הוכחה מוכחה שאינו מסמיכו בדברים בעלי. ע"ש. וע"י בט"ז סי' רט ס"ב שכטב בדבר שהוא בידו ואין יודע מה יש בו, לא דמי לדבר שבידו כלל. ע"ש. ומוכחה מדבריו שהתפיסה מועלט לסלק את החסרון דאסמכתא, מטעם שנמר בדעתו להקנות, ולאו משום שהקנין חל למפרע, או משום דהו במחילה.

ומכל מקום לפ"ז שפיר יש להחמיר במפעלו הפים, דاع"ג שהנותן כבר לא יכול לחזור בו מנתינת המעות, ואין הדבר מחוסר נוביינא, מ"מ כיוון שלא הגיע ליד הוכחה ממש לא גמר ומקני, אבל הסברא שבמחילה ליבא אסמכתא, משום שהמודרך חושב שהקנין כבר נגמר, ולבן גמר ומקני, וזה לא שייך כלל במפעלו הפיס שהממון לא הגיע עדין ליד הוכחה. ולפ"ז יש להוסיף עוד, דאפשרו נימה שמבצע הפים هو נוף פרטיה שזכה בסוף לגמרי, מ"מ הרי הם מקבלים את הכספי על דעת להעבירו ליד הוכחה, וא"כ אכתי לא גמר המקח מצד המזיאות, וממילא הנוטן לא גמר ומקני, ודוקא כשיודע שהכספי הגיע לרשות הוכחה עצמו ואין מה להשתנות הרי הוא גמר ומקני. ודוקא.

והרא"ש שכתו בדין תנאי השדוכין, דלא"ח תנאי שיש בו גומא, בין שחיבב לשלם מפני שהפסידו. ולמדו בן דין משחק בקוביא, שבתנה בדבר שאינו תלוי בידו כלל גמר ומקני, וכదאמר ר' ששת. ע"ש. ולשיטם שפיר יש להלך במ"ש המרדי בין תנאי שתלי בידו או שהוא מגוים, ולכן משחק התלי בمول לא הוא אסמכתא, דאי"ז תלוי בידו כלל. אבל הרמב"ם וריה"ג פליגי על כ"ז, ולשיטם תנאי השדוכין שפיר هو אסמכתא, וכמ"ש הח"ע סט"ז לחדריא שילדעת הרמב"ם לא סבר"י לכל הילוקים שכתו התום. ע"ש. ולכן הב"י הביא לד' המרדי בשתייה, ולא ציין שהרמב"ם וריה"ג חולקים עד ראה בכוונה הרבה פעלים שהעיר עד הב"י שהביא למරדי בשתייה, דלוועט אין בונתו לומר שהב"י פוסק להלכה כד' המרדי, דשפир יתכן לומר שהרמב"ם חולק ע"ז להלכה, ואין זה העירה למה לא ציין זה, ובנ"ל, אבל אכתי היה לו להעיר שלא יתכן לומר סברא זו, שהיא סותרת גمرا מפורשת בשיטת.

ה. בעניין קניית הכרטטים עצמו ועוד כתוב במשפט שלמה שם סק"ב בדמפעל היפים לא דמי לאסמכתא, בין שלא עשו שום תנאי, אלא מצפה לשיעות ה' והארת מולו, ועשה את ההשתדרלות הראויה, וא"כ הוא שפיר מקנה את כספו בהחלטה גמורה. ע"כ. וצ"ב מהכ"ת למיימר כ"ז, אךרביה בין

אסמכתא, אבל בתולה בדבר שאיןו ביד שום אדם כלל, ל"ה אסמכתא לב"ע דמספיקה גמר ומקני. ולא הוצרך הרמב"ם לבתו בהל' מכירה, בין שא"ז מצוי בנסיבות בדייני ממון שתינה תנאי שאינו תלוי בשום דעתה. עכ"ד.

אמנם לבוארה יש לדוחות, דבב"י סי"ז, עמ' נז כתוב בהדריא שלדעת הרמב"ם אין חילוק כלל בין דבר שבידו או לא וכן אם גוים, אלא בכל גונא שאומר "דא"י" הוא אסמכתא וכד' ריה"ג שהובא בנמק"י ב"מ דף ע"ד ע"א דפליג ע"ד התום' שם, ובאומר אם אובייר אשלה בmittava חייב לשלים מתק"ח. ע"ש. ומהאי טעם הרמב"ם פסק שימוש בקוביא הוא אסמכתא. וכמיש"ג בענף א' אותן ב'. וא"כ משמע דה"ג באופן שתינה בדבר שאינו תלוי ביד שום אדם הוא אסמכתא, בין דעתך שהוא אומר דאי. ובפרט שהמקור לחייב הרמב"ן ותוס' הוא שימוש בקוביא, וכמ"ש הכס"מ, א"כ ה"ג פליג על הדין שימוש בקוביא, דאי"ג הוא אסמכתא, וכמ"ש הכס"מ, א"כ ה"ג יחולק על כל הילוקים הללו. וכן מוכח עוד מד' הב"י עמ' נה שכטב שאין ליישב ד' הטור דס"ל לחילוק בין דבר שתלי ביד אחרים לדבר שאינו תלוי ביד אדם כלל. אלא בכל גונא לה"ה אסמכתא לד' התום'. ע"ש. ולפ"ז נמצא דאי"ר"י בכל גווני, ולדעת הרמב"ם לעולם הוא אסמכתא.

ומה שהביא הב"י סכ"א לד' המרדי בשתייה ייל' דחתם קאי על דבריו התום'

אמנם שמעתי לומר דआ"ג שאין הכוונה
לקנות את כרטיס הגרלה עצמו, מ"ט
מתכוין לkenot את הזכות להשתתף
בהגרלה, וא"כ לעניין זה לא חשיב בכלל
אסמכתא, כיון שאין זה תלוי בנזחון אם
יזכה, אלא כבר עבשו קיבל את הזכות
השתתפות בהגרלה. ואע"ג דהוי דבר
שאין בו ממש, והקנין לא חל ע"ז, מ"ט
יל' דמה"ט גמר ומקני בלב שלם, כיון
שקיים מיד בשעת התשלום את הזכות
השתתפות בהגרלה. ע"כ. אולם עדין
נראה שא"ז מוכחה שהכוונה לkenot את
זכות השתתפות בגורל, אלא בנסיבות
הכוונה שימושיים כדי לזכות בפרס
ולנצח במשחק. ומ"מ מידי ספיקא לא
נפקא, והדבר תלוי בשיקול הדעת של
אומד בני אדם, ואין להקל בויה לעניין
איסור גול אורייתא.

ו. בדין הגרלות לצורך צדקה וביו"ב
עדין יש לדון סברא לחיותרא לזכות
במעות מפעל הפים, דיל' שאם רק אי'
יקנה בריטים, והוא יזכה, או באופן
שנאבד להם הכספי שה משתתפים
שילמו, מכל מקום מפעל הפים ישלמו
לויצה, וא"כ נמצא שאין הזוכה מקבל
את הכספי מיד המשתתפים בהגרלה,
אלא הרי הוא מקבל ממון מיד מפעל
הפים עצמו, ואין בויה איסור גול כלל.
וכן ראוי שכתב להתריר ע"פ סברא זו
מכתי שכתב בהתריר ע"פ סברא זו
השתתף בהגרלה שעושים בעבר
הישיבות. וכותב עוד דיל' שבמקרים
הקדש וצדקה אין חסרון דasmekta,
וכמ"ש הש"ע סי' רוז סי"ט. ע"ש. אכן

שהוא מצפה לישועת ה', הרי הוא נתן
את כספו על דעת לוכות בו בחורה, ואין
לך אסמכתא גדולה מזו. ועוד כתוב
במשפט שלמה שם דהבא ל"ה תנאי
בשאך אסמכתא, כיון דלעלם כבר
שילם על הכרטיטים בין רווח בין יפסיד.
ע"ב. וגם סברא זו יש לדוחות, דשפיר
מצפה להרוויח את הפרם, ובעה
שרווחה יקבל את הכספי ששילם על
הכרטיטים בחורה, וה"ל אסמכתא. ועוד
כתב בסק"ג שאין דעת הקונה לשלם
בעבור הזוכה, אלא הוא קונה את
הכרטיטים, שהוא שווה כסף כבר עבשו,
מטעם שאפשר לוכות בו, וא"כ ל"ד כלל
לאסמכתא, כיון שהוא משלם על הזכות
שייש לו כבר עבשו ללא תנאים. וכן
מצינו בוגם' מכות ג. ובש"ע סי' סוף סק"ג
שאפשר למכור שטר חוב או בתובה.
ולכוארה אמרי ל"ה אסמכתא, שלא
ברור שיזכה בויה. אלא י"ל דיש לשטר
שווי עצמי, והמכירה היא ע"ז גופא,
ולענין זה לא חשיב אסמכתא כלל.
ע"ד. ויש לדוחות הראייה משט"ת,
ראשוני התם שייש עלייו דין שטר, שכבר
עבשו הוא משעביד את הממון, והוא
קונה את הדין שטר שבו. משא"כ
בכרטיטים ההגרלה, שאין עליו שום דיני
שטר, אלא הרי הוא זוכה בעלים
שהשתתף בהגרלה, וא"כ דעתו לשלם
רק בעבור הזוכה. וביותר יש לדוחות
דכל השווי שייש לברטיטים ההגרלה משום
שאפשר להרוויח על ידו בהגרלה, וא"כ
זה גופא הוא אסמכתא, משא"כ בשטר
חוב יש לו שווי עצמי, כיון שמהותו יש
את שיעבוד המעות.

וש"ע ר"ס שני) שאסור לקנות מהגלון, מטעם מסיע בידי עובי עבירה. וע"ע ברמבי"ם פ"ד מהל' תשובה ה"ג דחשייב בשותף בוגינהה, וכמ"ש הנתייבות ס"י לד סק"ה ובאמרי משה ס"י לב. וע"ע בקה"י ב"ב ס"י כו. ע"ש. ואconti יש לדון בדבר גונא איכא שינוי רשות קודם שבא לרשות הווכה, ומה שמעבירים את הכספיים דרך הבנק, ואיזו אותו הכספי שמניע ליד הווכה. אמן עדין י"ל לפמ"ש הרמבי"ם פ"ה מגניבה ה"ג והש"ע ס"י שנג ס"ג שנם באופן שהיה יאוש ושר לא קנה אלא לענן שאין הקונה צריך להחזיר את גוף הגניבה, אבל לעולם הוא אריך להחזיר את הדמים אם ללח מנגב מפורסם. כמו שביאר הקצח"ח סק"ב שקניין של יאוש ושר אינו קניין גמור, אלא איכא שיור בקניינו שצדריך להחזיר את הדמים. ע"ש. והכי נמי במפעל הփים דדמי לגנב מפורסם שעושים את ההגלה בכל שבוע ושבוע. אבל אconti ייל"ע בכ"ז, דלבאורה הכספי שנמצא ביד הבנק אינו מה שהאנשים הביאו למפעל הփים, אלא הרוי"ז כספק אחר לממרי, והבנק משלם לווכה מהכספי שיש אצלו, בתמורה לפקדון שהפקידו אצלו מפעל הփים, וממילא י"ל שאיזו חשב שהוא קיבל מכסף הגולן כל, אלא היל פנים חדשות לנMRI. וצ"ע לדינא.

ח. מפעל הփים דמי לסתומתא,
ודינא דמלכותא
עוד יש לדון בכ"ז, דלבאורה הרוי"ז

לבאורה יש לדחות דכל המהות של ההגלה נקבע לפי כמות המשתתפים, ובין נתונים פרט נדול וכיו"ב, ואם לא יהיו משתתפים בהגלה, يتבטל כל הקיום של מפעל הփים, וא"כ אדרבה נמצא שעיקר הוכיה בכסף هو בלבד המשתתפים בהגלה. משא"כ לעניין הגלה של ישיבות, שבו נעשה באופן חד פומי, שפיר י"ל להר סברא. ודוק.

ז. יאוש ושינוי רשות במפעל הփים אמן יש לצד זהה להיתרא, לפי מה שיש אומרים שהמוסכנים בדורכים קונים את הכרטיסים מיד מפעל הփים באופן גמור, והם מוכרים למשתתפים את הכרטיסים ששיכבים להם. ולפ"ז נמצא שאין איסור לזכות במעות מטעם גול, כיון שהכספי שהמשתתף משלם מנייע מיד ליד הווכה, שהוא בעל הכרטיסים, ואיזו חשוב שנמצא ביד שלישי, שהרי בעל הדוכן קנה את הכרטיסים באופן גמור, ולא על דעת להרווח כלל. וא"כ הכספי שמניע ליד הווכה, לא דמי כלל לאסמכתא. ולפ"ז נמצא עוד דגש אי נימה דהוא אסמכתא, והכספי נמצא בירושת מפעל הփים בגול, מ"מ ה"ל ביאוש ושינוי רשות, שהרי בעל הדוכן זוכה בכסף לעצמו, ואח"כ מעבירו למפעל הփים. משא"כ אם המוכר בדורבן שליח של מפעל הփים, איזו חשב שינוי רשות ומה שמעביר את הכספי לרשותם, כיון שמבצע הփים זוכה בכסף מיד מטעם חזר, וליכא בזה שינוי רשות. וממילא אסור לחת את הכספי מרשותם, דקי"ל (רmb"ם רפ"ה מגולה,

את כספו, גמר ומקני בלב שלם. וא"כ ה"ג בנ"ד שנותן את הכספי ביד מפעל הפים, יודע שלא יחוירו לו את הכספי ממלא גמר ומקני בלב שלם. ואמנם עי' בד"מ ס"ק טו שנראה שהבין דסברת הרשב"א שייכא דוקא במשכון. ע"ש. אכן יש לתלוות לזה בהניל דאי נקט" שמספרל הפים דמי לשליש שהכספים שהמשתתפים נותנים מופקדים בידו, ואין הוא יכול לעשות בכיספים מה שירצחה, א"כ אין הוא חושב על מה שמספרל הפים לא יחויר את הכספי, כיון שאין הוא מתעסק עם מפעל הפים, ולא דמי לנדרון הרשב"א שהסבירו בינם כמו שיגרו אומני העיר, ולכן אמרו שגמר ומקני לאומני העיר בין שודע שלא ינצל מהם מצד האסמכה, משא"כ במפעל הפים שאין הוא מתעסק עם המפעל, אלא עם שאר המשתתפים בהגרלה. ועודין יש לפפק בכב"ז דאפיילו נימא שמצד הדין מפעל הפים חשוב בשליש בעלמא, מ"ט האנשים זה, אלא סומכים על מפעל הפיס שהם מוחזקים בכך שעומדים בדיורם, ומש"ה נראה שמקנה בלב שלם את המעות לקופה הציבורית של מפעל הפיס. ומה"ט חשוב ג"כ בתפיסה גמורה ביד מפעל הפים, מטעםداول" בתר דעתה בנ"א בכח"ג. ואכתי מכלל ספיקא לא נפקא.

מנาง העולם לknות את הכרטיסים הללו, וה"ל כסיטומתא, שכתבו התום' ב"מ דף סו ע"א ד"ה ומণויומי שאין בזה חסרון דאסמכהא. וכ"פ בשו"ת חת"ס הו"מ סי' סו. ע"ש. ויש להוסיף עוד דדמי בכח"ג לדינה דמלכותא, שכתב הרמ"א סט"ו שאין בזה חסרון דאסמכהא. וכמ"ש בשו"ת השיב משה סי' ז. אכן בחוזן איש לקטינים הו"מ סי' טו ס"ק יא כתוב שאילו מועיל לבטל דין אסמכהא, כיון שאינו רשאי לדון בערכאות, ואלה במלת דין אסמכהא. ע"ש. אמן בשו"ת מנתת יצחק ה"ז סי' קע סק"ב ביאר דין זה שבדין דמלכותא ליכא חסרון דאסמכהא, כיון דמש"ה ה"ל כסיטומתא דגמר ומקני. ע"ש.

וע"ע בב"י סי' רז מהו מו שהביא מתשו' הרשב"א ח"ג סי' סג שכתב וו"ל, בשנים שהיו מהתצמץין על בניין אחד, והסבירו בינם כמו שיגרו עליהם אומני העיר, וחיבבו עצם שמי שימרה מאמרם יונש עשרים דינרים מחציתם לבניין העיר ומהцитים לחבירו ונתנו משכונות ביד האומנים וכו'. כיון שנתן משכון ביד האומנים והתנה שם יעבור יפרע הקנס לבניין העיר ולהבירו יודע באמת שיפרע חלק בניין העיר ולא ינצל מצד האסמכהא א"כ בדוקא התנה וכו'. ע"ב. ומובואר בדבריו דבאופן שיודע שהייב ליתן בודאות, ולא יוכל להוציא מהם

המורם מהאמור:

בדין השתתפות בהנרגלה שעושם לצורך יישבות ודרך וכיו"ב, לבוארה אין איסור לזכות במעות. [וכמש"ג באות ז']. אבל בענין הובאה ממפעלי הפים, הנה לדעת הרמ"א בפשטות אין איסור בויה כלל, כיון דס"ל שימוש בקוביא לה' אסמכתה, ואע"ג שאסור משחק בהנרגלה, שאני התם דהוי באמנה, משא"כ בכח"ג שימושין על הדף, אע"ג שאיןו קניין לשניהם. [וכmesh"g בענף א' אותן י']. אבל לדעת הש"ע נראה לבוארה דאסור, כיון שהמשתתפים נותנים את כספם על דעת לזכות, והיל בדיין משחק בקוביא שפסק דהוי אסמכתה. [וכmesh"g בענף א' אותן ז']. ומה שהם תפוסים במעות אין זה מועיל לסלך את החדרון דאסמכתה, כיון שהם דומים לשלייש. [וכmesh"g לעיל אותן נ']. אבל אם המוכרים בדוכנים קונים את הכרטיסים מיד ממפעלי הפים, יש לצדר בוה להיתרא, כיון דחייב שהגיא הכספי ליד הווכה, כיון שבעל הדוכן זוכה בכספי שהמשתתפים חביבו לו למחרי, והוא עצמו שילם למפעלי הפים בקניון גמור, ולא על דעת לזכות בפרס כלל. ובכח"ג יש לצרף עוד דאף אי היה גוילה, מ"מ דמי ליאוש וש"ר [וכmesh"g באות ז']. וכן ייל דלא גרע מסיטומתא, כיון שמנגן העולם לknות את הכרטיסים ע"מ לזכות בהם, ונגמר ומקני בכלל אופן [וכmesh"g באות ח'].